

ROBERT
DŽORDAN

TOČAK VREMENA

KNJIGA PRVA

ZENICA
SVETA

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

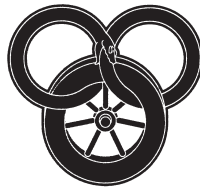
Naslov originala
Robert Jordan
The Eye of the World
Book One of The Wheel of Time

Copyright © 1990 by Bandersnatch Group, Inc.
All rights reserved.

Copyright © 2002, 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Harijeti,
srcu moga srca,
svetlosti moga života,
zauvek.*

SADRŽAJ

	MAPE	16, 17,18, 137, 493
Prolog	ZMAJEVA PLANINA	9
Poglavlje 1	PRAZAN PUT	19
Poglavlje 2	STRANCI	32
Poglavlje 3	TORBAR	41
Poglavlje 4	ZABAVLJAČ	51
Poglavlje 5	ZIMSKA NOĆ	62
Poglavlje 6	ZAPADNA ŠUMA	74
Poglavlje 7	VAN ŠUME	80
Poglavlje 8	BEZBEDNO MESTO	90
Poglavlje 9	OBRTI TOČKA	101
Poglavlje 10	POLAZAK	113
Poglavlje 11	PUT ZA TARENSKU SKELU	121
Poglavlje 12	PREKO TARENA	128
Poglavlje 13	IZBORI	138
Poglavlje 14	JELEN I LAV	151
Poglavlje 15	STRANCI I PRIJATELJI	162
Poglavlje 16	MUDROST	178
Poglavlje 17	POSMATRAČI I LOVCI	186
Poglavlje 18	PUT ZA KAEMLIN	198
Poglavlje 19	SENKA KOJA ČEKA	208

Poglavlje 20	PRAŠINA NA VETRU	221
Poglavlje 21	SLUŠATI VETAR	235
Poglavlje 22	IZABRANI PUT	244
Poglavlje 23	VUČJI BRAT	248
Poglavlje 24	BEG NIZ ARINEL	258
Poglavlje 25	PUTUJUĆI NAROD	268
Poglavlje 26	BELI MOST	279
Poglavlje 27	SKLONIŠTE OD OLUJE	295
Poglavlje 28	TRAGOVI U VAZDUHU	304
Poglavlje 29	OČI BEZ MILOSTI	310
Poglavlje 30	DECA SENKE	321
Poglavlje 31	SVIRAJ ZA VEČERU	332
Poglavlje 32	ČETIRI KRALJA U SENCI	340
Poglavlje 33	MRAK ČEKA	354
Poglavlje 34	POSLEDNJE SELO	372
Poglavlje 35	KAEMLIN	382
Poglavlje 36	MREŽA ŠARE	392
Poglavlje 37	DUGA POTERA	402
Poglavlje 38	BEKSTVO	408
Poglavlje 39	TKANJE MREŽE	419
Poglavlje 40	MREŽA SE STEŽE	427
Poglavlje 41	STARI PRIJATELJI I NOVE PRETNJE	444
Poglavlje 42	PRISEĆANJE SNOVA	455
Poglavlje 43	ODLUKE I PRIKAZE	464
Poglavlje 44	MRAK DUŽ PUTEVA	473
Poglavlje 45	ONO ŠTO PRATI U TAMI	482
Poglavlje 46	FAL DARA	494
Poglavlje 47	JOŠ PRIČA O TOČKU	507
Poglavlje 48	PUSTOŠ	516
Poglavlje 49	MRAČNI SE BUDI	524
Poglavlje 50	SUSRETI KOD ZENICE	531
Poglavlje 51	PROTIV SENKE	539
Poglavlje 52	NEMA POČETKA NI KRAJA	546
Poglavlje 53	TOČAK SE OKREĆE	554
	REČNIK	561
	O AUTORU	573

PROLOG

ZMAJEVA PLANINA

Palata se još uvek tresla s vremena na vreme, dok je zemlja tutnjala sećajući se; ječala je kao da želi da porekne ono što se dogodilo. Zrnca prašine svetlucala su na zracima sunčeve svetlosti, koja je prodirala kroz procepe u zidovima. Zidovi, podovi i tavanica bili su prljavi od gara. Široke crne mrlje prljale su ispucalu boju i pozlatu nekada sjajnih murala, čađ je pokrivala smrvljene reljefe ljudi i životinja, koji kao da su pokušali da hodaju pre no što se ludilo smirilo. Mrtvi su bili svuda: ljudi, žene i deca, ubijeni dok su pokušavali da umaknu munjama koje su sevale niz svaki hodnik, ili vatrama koje su ih čekale, ili kamenu koji je tekao gotovo kao da je bio živ, i tražio ih pre no što se sve ponovo smirilo. Čudna suprotnost tome bile su šarene tapiserije i slike, sve sama dela vrhunskih majstora; visile su netaknute, sem tamo gde su ih iskrivljeni zidovi poremetili. Izvanredno izrezbaren nameštaj s intarzijama od zlata i slonovače bio je nedirnut, izuzev tamo gde ga je pod u podrhtavanju oborio. Ludilo je pogodilo samo srce, ostavljajući nebitne stvari.

Lijus Terin Telamon lutao je palatom, održavajući spretno ravnotežu kada bi se tlo zaljuljalo. „Ilijena! Ljubavi moja, gde si?“ Ivica njegovog bledosivog plašta prošla je kroz krv kada je zakoračio preko tela jedne žene. Njena zlatokosa lepota bila je ukaljana užasom poslednjih trenutaka. U otvorenim očima bila joj je zamrznuta neverica. „Gde si, ženo moja? Gde se svi kriju?“

Pogled mu je pao na sopstveni odraz u ogledalu, koje je visilo iskrivljeno na ispucalom mermeru. Njegova odeća bila je nekada dostojna kralja: siva, grimizna i zlatna. Fina tkanina koju su doneli trgovci preko Svetskog mora bila je pocepana i prljava, puna prašine koja mu je pokrivala i kosu i kožu. Dodirnuo je na trenutak simbol na svom plaštu, crno-beli krug. Boje su bile odvojene vijugavom linijom. Taj simbol je značio nešto. Ali krug ušiven u njegov plašt nije ga dugo zaokupio. Zagledda se u sopstveni odraz s podjednakim čuđenjem. Visok čovek, koji je tek zašao u

srednje doba, zgodan nekada, ali kosa mu je bila već više seda no smeđa, a lice izbora-no brigama. Tamne oči videle su previše. Lijus Terin se zasmeha, a onda zabaci glavu; njegov smeh je odzvanjao u beživotnoj dvorani.

„Ilijena, ljubavi moja! Dođi k meni, ženo moja. Moraš da vidiš ovo.“

Vazduh iza njega se zatalasao, zamreškao i pretvorio u čoveka, koji se osvrnuo naokolo, kriveći nakratko usta od gađenja. Bio je nešto niži od Lijusa Terina i obučen sav u crno, izuzev snežnobeke čipke na vratu i srme na podvrnutim sarama svojih čizama koje su mu sezale do butina. Koračao je pažljivo, pomerajući plašt da ne bi doticao mrtve. Pod je podrhtavao, ali on je pomno posmatrao čoveka koji se smejao i gledao u ogledalo.

„Gospodaru jutra“, reče, „došao sam po tebe.“

Smeh nestade kao da ga nikad nije ni bilo, a Lijus Terin se okrenu, naizgled bez iznenađenja. „Ah, gost. Imaš li Glas, stranče? Uskoro će biti vreme za Pevanje, a ovde su svi dobrodošli da se pridruže. Ilijena, ljubavi moja, stigao nam je gost. Ilijena, gde si?“

Čovek u crnom razrogači oči i pogleda ka telu zlatokose žene, a onda ponovo u Lijusa Terina. „Šai'tan te uzeo, da li te je izopačenost već toliko stegla?“

„To ime, Šai...“ Lijus Terin se stresao i podigao ruku kao da hoće da se odbrani od nečega. „Ne smeš da izgovaraš to ime. To je opasno.“

„Sećaš se, dakle, barem toliko. Opasno za tebe, budalo, ali ne i za mene. Čega se još sećaš? Seti se, ti idiote oslepljen Svetlošću! Neću dopustiti da se ovo završi tako što ćeš ti biti zaštićen time što nisi svestan! Seti se!“

Lijus Terin je posmatrao na trenutak svoju podignutu ruku, fasciniran šarama od prljavštine, a onda obrisa šaku o kaput, koji je bio još prljaviji, i ponovo se okrete ka čoveku. „Ko si ti? Šta hoćeš?“

Čovek u crnom ispravi se arogantno. „Nekada su me zvali Elan Morin Tedronai, ali sada...“

„Izdajnik nade“, prošaputa Lijus Terin. Pamćenje se zatalasalo, ali on okrenu glavu, ustuknuvši od njega.

„Sećaš se, dakle, nečega. Da, Izdajnik nade. Tako su me ljudi nazvali, baš kao što su i tebe nazvali Zmaj. Ali, za razliku od tebe, ja sam prihvatio ime. Nazvali su me zato što me preziru, ali nateraću ih ja još da se bace na kolena i da obožavaju to ime. A šta ćeš ti uraditi sa svojim? Nakon ovog dana, ljudi će te zvati Rodoubica. Šta ćeš ti da učiniš s njim?“

Lijus Terin pogleda namršteno po razrušenoj dvorani. „Ilijena bi trebalo da bude ovde i poželi gostu dobrodošlicu“, promrmlja odsutno, a onda povika: „Ilijena, gde si?“ Pod se zatrese. Telo zlatokose žene pomerilo se kao da odgovara na njegov poziv. Njegove oči nisu je videle.

Elan Morin načini grimasu. „Pogledaj se“, reče on prezrivo. „Nekada si bio prvi među Slugama. Nekada si nosio prsten Tamirlina i sedeo na Visokom tronu. Nekada si dozivao Devet štapova Dominionna. Pogledaj se sada! Jadni i slomljeni bednik. Ali nije dovoljno. Ponizio si me u Dvorani slugu. Porazio si me kod Kapija Paaran Disena. Ali ja sam veći sada. Neću dopustiti da umreš, a da to ne shvatiš. Kada umreš, tvoja poslednja

misao biće konačno saznanje o tvom porazu, koliko je potpun i veliki. Zapravo, ako ti uopšte i dozvolim da umreš.“

„Ne znam zbog čega se Ilijena zadržala. Izgrdiće me ako pomisli da nisam hteo da joj kažem za gosta. Nadam se da voliš da razgovaraš, jer ona svakako voli. Upozoriću te: Ilijena će ti postaviti tako mnogo pitanja da može da se desi da na kraju shvatiš da si joj ispričao sve što znaš.“

Elan Morin opusti šake, zabacivši svoj crni plašt. „Šteta za tebe“, promrmlja, „što jedna od tvojih Sestara nije ovde. Nikada nisam bio vešt u Lečenju, a sada sledim drugačiju moć. Ali čak i jedna od njih mogla bi da ti pruži samo nekoliko trenutaka svesti, ako je ne bi prvo uništio. Ono što ja mogu da uradim podjednako će koristiti, barem meni.“ Iznenada se okrutno nasmeja. „Ali bojim se da je Šai'tanovo lečenje drugačije od onog koje ti poznaješ. Izleči se, Lijuse Terine!“ Ispružio je ruke i svetlost se zagasila kao da je senka prešla preko sunca.

Bol je zaplamteo u Lijusu Terinu i on zavrišta. Bio je to vrisak koji je dolazio duboko iz njega, i nije mogao da se zaustavi. Vatra je pekla njegovu srž, a kiselina mu kola la venama. Zatetura se unazad i pade na mermerni pod. Udario je glavom o kamen i odbio se od njega. Srce mu je lupalo, pokušavajući da izleti iz grudi, a svaki otkucaj slao je novi plamen. Zgrčio se bespomoćno, trzajući se. Lobanja mu je bila sfera najčistije agonije, na ivici prskanja. Njegovi promukli krici odzvanjali su kroz palatu.

Polako, veoma polako, bol se povukao. Prvo smirenje kao da je došlo tek nakon hiljadu godina i ostavilo ga da se trza slabašno, dišući ne jako kroz hrapavo grlo. Kao da je još hiljadu godina prošlo pre no što je bio u stanju da se prevrne i podigne drhtavo na šake i kolena. Tada je ugledao zlatokosu ženu, a vrisak koji se iščupao iz njega učinio je da svaki pređašnji krik zvuči slabašno. Zatetura se i gotovo pade. Zakoprcao se slomljeno preko poda ka njoj. Trebalo mu je svako zrnce snage da je podigne u naručje. Ruke su mu se tresle dok joj je nežno sklanjao kosu s lica na kojem nije bilo nikakvog izraza.

„Ilijena! Svetlost mi pomogla, Ilijena!“ Savio se preko nje zaštitnički. Jecaji su mu bili grleni krici čoveka koji više nije imao razloga da živi. „Ilijena, ne! Ne!“

„Ona može da ti se vrati, Rodoubico. Veliki gospodar Mraka može da učini da ona živi ponovo, ako ćeš da mu služiš. Ako ćeš služiti meni.“

Lijus Terin podiže glavu, a čovek u crnom ustuknu i protiv svoje volje od tog pogleda. „Deset godina, Izdajniče“, tiho reče Lijus Terin, tiho poput zvuka isukanog čelika. „Deset godina tvoj pogani gospodar kidao je svet. A sada ovo. Ja ću...“

„Deset godina! Ti, jadna budalo! Ovaj rat ne traje deset godina, već od početka vremena. Ti i ja borili smo se u hiljadama bitaka dok se Točak okretao, hiljadu puta po hiljadu, i borićemo se sve dok vreme ne umre i Senka ne pobedi!“ Završi povikom i podignutom pesnicom. Sada je bio red na Lijusa Terina da ustukne, dok mu je dah zastao od sjaja u Izdajnikovim očima.

Lijus Terin položi Ilijenu pažljivo. Pogladio je prstima njenu kosu. Suze su mu zamaglile pogled dok je ustajao, ali glas mu je bio poput ledenog gvožđa. „Zbog svega drugog što si uradio, ne može biti oproštaja, Izdajniče, ali zbog Ilijenine smrti uništiću te tako da tvoj gospodar neće moći da pomogne. Pripremi se da...“

„Seti se, ti, budalo! Seti se svog bezuspešnog napada na Velikog gospodara Mraka! Seti se njegovog protivudarca! Seti se! Čak i sada Stotinu sadrugova razdire svet, a svakoga dana još stotinu ljudi im se pridružuje u tome. Čija je ruka oborila Ilijenu Sunčanokosu, Rodoubico? Ne moja. Ne moja. Čija je ruka oborila svaki život koji je imao makar i kap tvoje krvi, svakoga ko te je voleo, svakoga koga si voleo? Ne moja, Rodoubico. Ne moja. Seti se i poznaj cenu suprotstavljanja Šai'tanu!“

Znoj iznenada kliznu niz prašnjavo i prljavo lice Lijusa Terina. Setio se. Bilo je to maglovito sećanje, nalik na san o snu, ali znao je da je to istina.

Njegov urlik odbi se o zidove. Bio je to urlik čoveka koji je otkrio da je osudio dušu na prokletstvo sopstvenom rukom. Zagrebao je po licu kao da želi da otkine prizor onoga što je uradio. Svuda kuda bi pogledao, video bi mrtve. Bili su pokidani, ili izlomljeni, ili spaljeni, ili napola ukopani u kamen. Svuda su ležala beživotna lica koja je znao, lica koja je voleo. Stare sluge i prijatelji iz detinjstva, verni saputnici u dugim godinama bitke. I njegova deca. Njegovi sinovi i kćeri, rasuti kao slomljene lutke. Igra im je zaustavljena zauvek. Svi pali od njegove ruke. Lica njegove dece optuživala su ga. Bezizražajne oči pitale su ga zašto, a njegove suze nisu bile odgovor. Izdajnikov smeh šibao ga je, gušio njegove urlike. Nije mogao da podnese lica, bol. Nije mogao da podnese da ostane tu ni trenutak duže. Posegao je očajnički ka Istinskom izvoru, ka izopačenom saidinu i Putovao.

Zemlja oko njega bila je ravna i pusta. Reka je tekla u blizini, prava i široka, ali mogao je da oseti da nije bilo ljudi ni na stotinu liga odatle. Bio je sam koliko to čovek može biti dok je još uvek živ, ali ipak nije mogao da pobegne od sećanja. Oči su ga gonile kroz beskrajne pećine njegovog uma. Nije mogao da se sakrije od njih. Oči njegove dece. Ilijenine oči. Suze su mu svetlucale na obrazima kada je podigao lice ka nebu.

„Svetlosti, oprosti mi!“ Nije verovao da će dobiti oprostaj. Ne za ono što je učinio. Ali vikao je ka nebu, bez obzira na to. Preklinjao je za ono što nije verovao da će dobiti. „Svetlosti, oprosti mi!“

Dodirivao je još uvek saidin, mušku polovinu Moći, koja je pokretala svemir i okretala Točak vremena. Mogao je da oseti samo uljastu izopačenost koja je poganila površinu saidina, izopačenost Senkinog protivudara, izopačenost koja je bila usud čitavog sveta. Zbog njega. Zbog njegovog ponosa, zato što je verovao da ljudi mogu da budu jednaki Tvorcu, da mogu da zaleće ono što je Tvorac načinio, a oni polomili. Verovao je u svom ponosu.

Povukao je iz Istinskog izvora duboko, pa još dublje, kao čovek koji umire od žeđi. Povukao je brzo više Jedne moći no što je bio u stanju sam da usmerava. Činilo mu se kao da je u plamenu. Napeo se i primorao da povuče još više. Pokušao je da povuče sve.

„Svetlosti, oprosti mi! Ilijena!“

Vazduh se pretvorio u vatru, a vatra u tečnu svetlost. Munja koja je sevnula s nebesa spalila bi i oslepela svako oko koje bi je ugledalo čak i na trenutak. Došla je s nebesa, sevnula kroz Lijusa Terina Telamona i zarila se u utrobu zemlje. Kamen se

pretvarao u paru na njen dodir. Zemlja se tresla i drhtala poput živog bića u agoniji. Stub svetlosti spojio je zemlju i nebo u samo jednom treptaju oka, ali čak i nakon što je nestao, zemlja se i dalje talasala, nalik na olujno more. Istopljene stene bile su odbacene i do pet stotina stopa u vazduh, a zemlja koja je ječala dizala se ka nebu, gurajući usijanu maglu sve više i više. Sa severa i juga, s istoka i zapada, vetar je zavijao. Lomio je drveće kao grančice dok je vrištao i urlao, kao da hoće da pomogne planini koja je rasla sve više da se uzdigne do samog neba. Do samog neba.

Vetar je napokon zamro. Zemlja se stišavala, i napokon je samo drhtavo mrmorila. Od Lijusa Terina Telamona nije ostalo ni traga. Tamo gde je on stajao, sada se dizala planina miljama ka nebu. Usijana lava još uvek je kuljala iz njenog raspuklog vrha. Široka prava reka je potisnuta i u luku je zaobilazila planinu. Tamo se delila oko dugog ostrva u samom središtu. Senka planine dovezala je skoro do ostrva; padala je preko zemlje kao zlokobna ruka proročanstva. Neko vreme jedini zvuk koji se čuo bilo je tupo pobunjeničko gundanje zemlje.

Vazduh na ostrvu zamreškao se i stegao. Čovek u crnom posmatrao je plamenu planinu koja se dizala iz ravnice. Lice mu je bilo iskrivljeno od besa i prezira. „Ne možeš da pobegneš tako lako, Zmaju. Mi nismo završili. Neće biti završeno sve do kraja vremena.“

A onda nestade. Ostali su samo planina i ostrvo. Da čekaju.

I Senka pade na Zemlju, i Svet bi razoren kamen po kamen. Mora su se povukla, planine su bile progutane, a narodi rasuti na svih osam krajeva sveta. Mesec je bio poput krvi, a sunce poput pepela. Vode su ključale, a živi zavideli mrtvima. Sve je bilo skrhanu i sve izgubljeno, sem sećanja. A jedno sećanje beše iznad svih drugih – o onome koji je doveo Senku i izazvao Slamanje sveta. I njega nazvaše Zmaj.

(iz: *Aleth nin Taerin alta Camora*,
Slamanje sveta,
nepoznati autor, Četvrto doba)

I bi u tim vremenima, kao što bejaše ranije i kao što će biti ponovo, da se Mrak spustio teško na zemlju i stegao srca ljudi, a sve što je zeleno venulo je i nada je umirala. I ljudi zavapiše Tvorcu, govoreći: „O, Svetlosti nebesa, Svetlosti sveta, neka Obećani bude rođen na planini, prema proročanstvima, kao što bejaše u dobima prošlim i kao što će biti u dobima budućim. Neka Princ jutra peva zemlji da bi se sve zelenelo i raslo, i da bi se doline napunile jagnjadi. Neka nas ruka Gospodara zore zakloni od mraka i neka nas veliki mač pravde brani. Neka Zmaj jaše ponovo na vetrovima vremena.“

(iz: *Charal Drianaan te Calamon*,
Ciklus Zmaja,
nepoznati autor, Četvrto doba)

MRTVO
MORE

AILE
DAŠAR

SEVER

Falme

ARITSKI
OKEAN

Tanciko

Tremalking

SALDE

ARAD
DOMAN

Katar

Paeris
Svar
(Mračna
suma)

Baerlon

Emondovo
Polje

DVE
REKE

TARABON

Elmora

Amador

AMADICIJA

GELDAN

Džehana

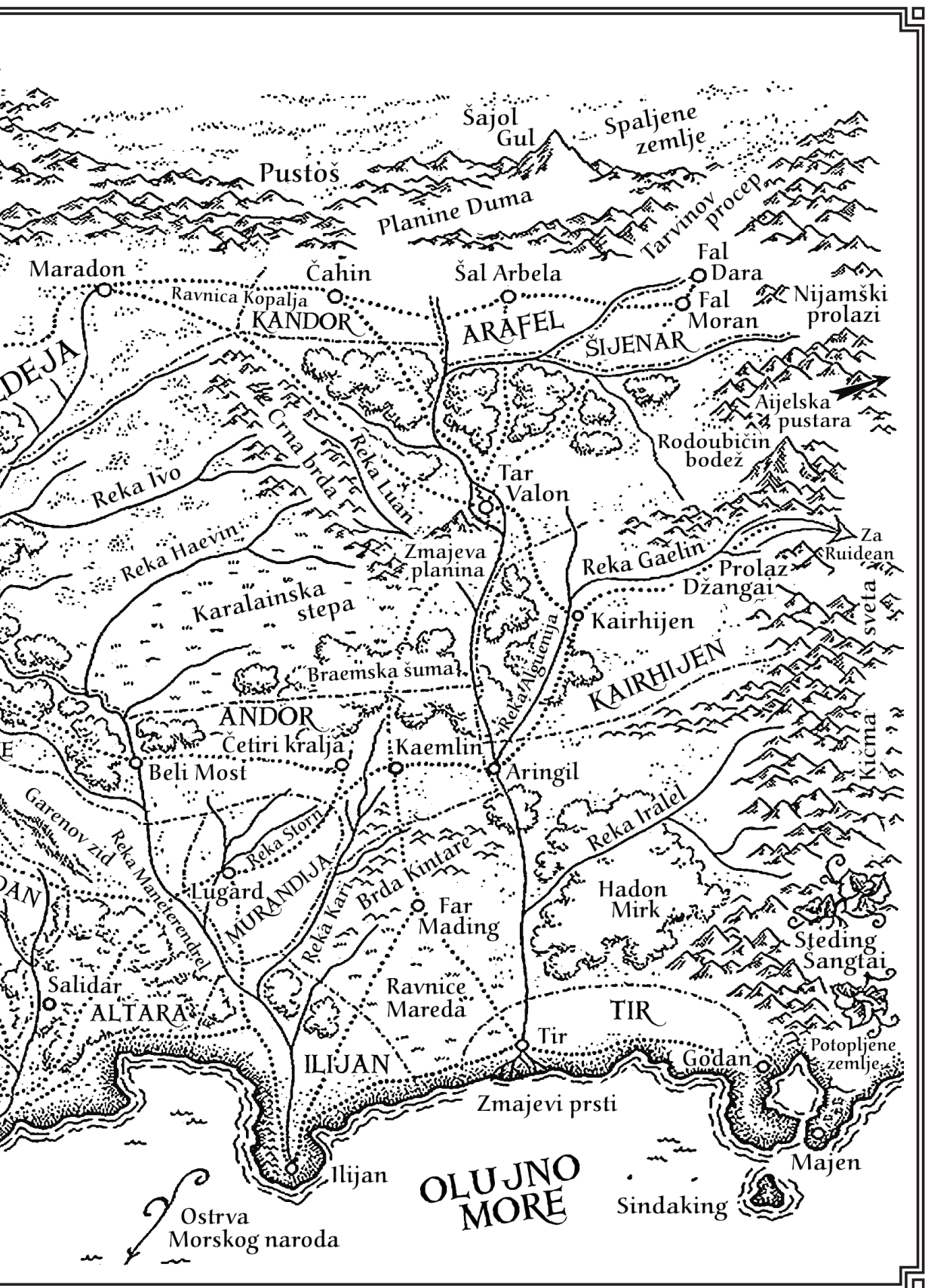
Obala senki

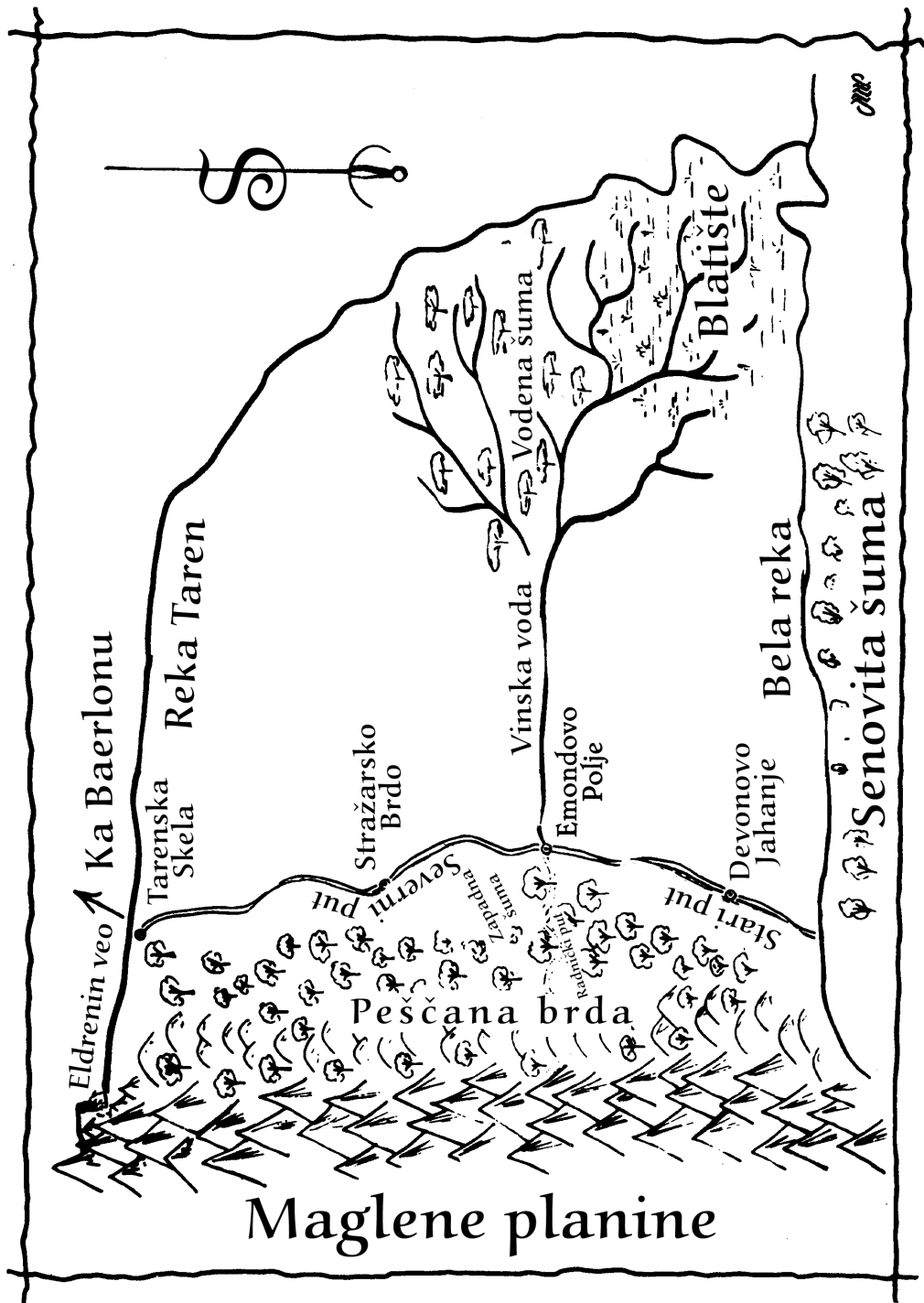
Reka Šarija

Vetrogrizov
prst

Ebou Dar

Kalm

Eldrenin veo

Ka Baerlonu

Tarenska Skela
Reka Taren

Stražarsko Brdo

Vinska voda

Emondovo Polje

Bela reka

Senovita šuma

Pescana brda

Stari put

Severni put

Zapadni put

Blatiste

Vodena suma

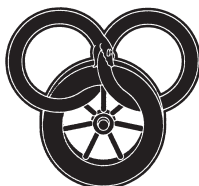
Maglene planine

cm

POGLAVLJE 1

PRAZAN PUT

Točak vremena se okreće i Doba dolaze i prolaze, ostavljajući za sobom sećanja koja prerastaju u legende. Legende blede i postaju mitovi, a i oni budu davno zaboravljeni kada ponovo naiđe Doba koje ih je izrodilo. U jednom od tih perioda, koji su neki zvali Treće doba – Doba koje tek treba da dođe, Doba davno prošlo – vetar se uzdizao u Maglenim planinama. Ovo nije bio početak, jer obrtajima Točka vremena nije bilo ni početka ni kraja. Ali bio je to *jedan* početak.

Rođen ispod vrhova večno skrivenih oblacima, po kojima su planine i dobile svoje ime, vetar je duvao na istok, preko Peščanih brda, nekadašnjih obala velikog okeana pre Slamanja sveta. Šibao je dole u Dve Reke, u neprohodnu šumu koju su zvali Zapadna, i tukao je u dva čoveka koji su pešačili pored konja i kola duž staze posute kamenjem, poznate kao Kamenolomski put. Iako je proleće trebalo da stigne dobrih mesec dana ranije, vetar je nosio ledenu studen; činilo se kao da bi radije doneo sneg.

Naleti vetra prilepiše ogrtač Randa al'Tora uz leđa, obmotaše vunu zemljane boje oko njegovih nogu, a onda prohujaše iza njega. On požele da mu je kaput teži, ili da je barem obukao još jednu košulju. Gotovo svaki put kada bi pokušao da čvršće obavije ogrtač oko sebe, zapeo bi o tobolac koji mu se klatio na kuku. To što je pokušavao da drži plašt jednom rukom ionako nije mnogo vredelo; u drugoj ruci je držao luk sa zapetom strelom.

Kada mu jedan izuzetno jak udar vetra istrže ogrtač iz šake, on pogleda preko bokova čupave smeđe kobile prema svom ocu. Osećao se pomalo budalasto zato što je želeo da se uveri da je Tam i dalje tamo, ali bio je to takav dan. Vetar je zavijao, ali, i pored toga, na zemlju se spustila neka teška tišina. Čak je i tiho škriputanje osovine zvučalo isuviše glasno. Ptice nisu pevale u šumi, veverice nisu ćeretale s grana. Mada, nije ih ni očekivao; ne ovog proleća.

Samo su se još četinari zeleneli u predelu kroz koji su prolazili. Spletovi prošlogodišnjeg žbunja širili su svoje smeđe mreže preko kamenja koje je izvirivalo ispod granja. U retkom korovu najviše je bilo kopriva; ostalo su bile ili biljke oštih bodlji, ili pak ljutić, koji je ostavljao snažan miris na neopreznj čizmi koja bi ga zgazila. Raštrkani beli nanosi snega još su šarali tlo u debeloj senci drveća. Tamo gde bi sunčeva svetlost i doprla, ne bi donosila ni snagu ni toplotu. Bledo sunce visilo je iznad drveća na istoku, ali je njegova svetlost bila hladna i mračna, kao da je bila protkana senkama. Bilo je to neugodno jutro, stvoreno za neprijatne misli.

Nesvesno je dodirnuo pera strele; bila je spremna da se zapne uz obraz jednim skladnim pokretom, onako kako ga je Tam učio. Zima je bila poprilično loša za farme, gora no što su se čak i najstariji sećali, ali je sigurno bila još surovija za ljude koji su živeli na planinama, sudeći po broju vukova koji su bili primorani da se spuste u Dve Reke. Vukovi su upadali u torove i provaljivali u ambare s konjima i stokom. Ovce su napadali i medvedi, i to tamo gde ih niko već godinama nije video. Više nije bilo bezbedno noću ostajati napolju. Ljudi su bili plen često koliko i ovce, i to ne samo nakon zalaska sunca.

Tam je sigurno koraćao s druge strane uz Belu, upotrebljavajući svoje koplje kao štap. Nije obraćao pažnju na vetar koji je vijorio njegovim ogrtačem poput barjaka. S vremena na vreme bi lako dotakao bok kobile, tek da je podseti da ne posustaje. Širokih grudi i otvorenog lica, tog jutra bio je nalik stubu stvarnosti, poput kamena u nekom snu koji se stalno menjao. Njegovi suncem opaljeni obrazi možda su bili izborani i u kosi mu je možda bilo više sedih no crnih vlasi, ali je zračio čvrstinom; činilo se kako bi lavina mogla da pređe preko njega, a da ga i ne pomeri. Mirno je koraćao niz put. Njegovo držanje govorilo je da nije zamerao ništa ni vukovima ni medvedima. S tim je svako ko je uzgajao ovce i stoku morao da računa, ali bolje bi im bilo da ne pokušaju da zaustave Tama al'Tora da stigne do Emondovog Polja.

Rand je ponovo osmotrio svoju stranu puta. Tamovo držanje podsetilo ga je na sopstveni zadatak. Bio je za glavu viši od svog oca i od bilo koga drugog u okrugu. Nije bio građen poput Tama, izuzev širokih ramena. Sive oči i crvenkast odsjaj kose nasledio je od majke, tako mu je bar Tam rekao. Ona je bila strankinja i Rand je se jedva i sećao – osim nasmejanog lica – mada je svake godine na njen grob stavljao cveće, za Bel Tin, u proleće i svake Nedelje preko leta.

Dva mala bureta Tamove jabukovače ležala su u nagnutim kolima, zajedno s osam većih buradi jabukovog vina, jedva jakog posle zimskog vrenja. Tam je svake godine to isto isporučivao gostionici *Kod Vinskog izvora* kako bi se popilo tokom Bel Tina i izjavio je da će biti potrebno više od vukova i hladnog vetra da ga zaustavi ovog proleća. Pa ipak, nedeljama nisu bili u selu. Čak ni Tam nije mnogo putovao ovih dana. Ali obećao je rakiju i vino, makar morao da čeka na isporuku sve do dan pred proslavu. Tam je držao do svoje reči. Randa je radovalo jedino to što će pobeći s farme, gotovo koliko i dolazak na Bel Tin.

Dok je Rand osmatrao svoju stranu puta, sve više je osećao da ga neko posmatra. Neko vreme je pokušavao da se otrese toga. Ništa sem vetra nije se pomicalo niti čulo

među drvećem. Ali osećaj ne samo da nije jenjavao već je bivao sve jači. Ruke su mu se naježile; osećao je kako ga svud po telu prolaze žmarci.

Nervozno pomeri luk kako bi protrljao ruke. Pokušao je da se natera da prestane da umišlja. Nije bilo ničeg u šumi s ove strane puta, a Tam bi već rekao da je bilo nečeg s druge. Osvrnuo se preko ramena... i trepnuo. Ne više od dvadeset hvatova niz put pratila ih je prilika na konju, obavijena u plašt. I konj i jahač bili su crni – tamni i bez sjaja.

Nastavio je da hoda uz kola više po inerciji, sve vreme osvrnut prema konjaniku.

Jahač je bio zaogrnut plaštom sve do vrha čizama. Kapuljača mu je bila sasvim navučena, tako da ništa nije izvirivalo. Rand je nejasno pomislio kako ima nečeg neobičnog u vezi s tim konjanikom, ali senoviti otvor kapuljače i dalje mu je privlačio pažnju. Iako je mogao da vidi samo nejasne obrise lica, činilo mu se da gleda pravo u jahačeve oči. I nije mogao da skrene pogled. Osetio je mučninu. Ispod kapuljače nije bilo ničega osim senke, ali on je jasno osećao mržnju koja je izbijala – gotovo da je mogao da vidi iskeženo lice. Bila je to mržnja prema svemu živom, a prema njemu iznad svega, najviše od svih.

Iznenada, petom se spotakao o kamen i skrenuo pogled s mračnog konjanika. Luk mu je pao na put i samo ga je ispružena ruka, kojom se uhvatio za Belin am, spasla od pada na leđa. Uz uplašeno frktanje, kobila je stala i okrenula glavu da vidi šta ju je to uhvatilo.

Tam ga je namršteno pogledao preko Bele. „Jesi li dobro, momče?“, upita ga.

„Jahač“, reče Rand bez daha dok se pridizao. „Stranac, prati nas.“

„Gde?“ Stariji čovek je podigao svoje koplje širokog vrha i oprezno se osvrnuo.

„Tamo, niz...“ Randove reči su se gubile dok se okretao da mu pokaže. Put iza njih bio je prazan. Drveće golih grana nije pružalo mesta za sakrivanje, ali nije bilo traga ni od konja ni od jahača. Sreo je upitni pogled svog oca. „Bio je tamo. Čovek u crnom plaštu na crnom konju“, reče Rand.

„Ne kažem da sumnjam u tvoju reč, momče, ali, gde je nestao?“

„Ne znam, ali bio je tamo.“ Zgrabio je luk i strelu koji su mu ispali, brzo je proverio pera, namestio luk i upola ga nategao pre no što je dozvolio da se tetiva opusti. Nije bilo ničega šta bi mogao da nanišani. „Bio je tamo“, reče odsutno.

Tam je zatresao svojom prosedom glavom. „Ako ti tako kažeš, momče. Hajdemo onda, konj ostavlja tragove, čak i po ovakvom tlu.“ Krenuo je prema zadnjem kraju kola, dok mu je ogrtač lelujavao na vetru. „Ako ih nađemo, znaćemo da je bio tamo. Ako ne... Pa, ovo vreme može da natera čoveka da mu se pričinja.“

Iznenada, Rand je shvatio šta mu je bilo toliko čudno u vezi s konjanikom, sem toga što je uopšte i bio tamo. Vetar koji je šibao po njemu i Tamu nije pomerio ni nabor crnog plašta. Usta su mu se iznenada osušila. Mora da mu se pričinjalo. Njegov otac je bio u pravu; ovo je bilo jutro koje je golicalo maštu. Ali ne, u to nije mogao da poveruje. Samo, kako je mogao da kaže ocu da je čovek koji je očigledno nestao kao da ga nije ni bilo nosio plašt koji vetar nije hteo da dodirne?

Zabrinuto je posmatrao šumu oko njih; izgledala je drugačije no ranije. Još otkako je prohodao trčao je po toj šumi. Naučio je da pliva u barama i potocima Rečne

šume, iza poslednjih farmi istočno od Emondovog Polja. Istraživao je Peščana brda, a mnogi u Dve Reke su rekli da to donosi nesreću. Jednom je čak otišao i do samog podnožja Maglenih planina. On i njegovi najbolji prijatelji, Met Kauton i Perin Ajbara. To je bilo mnogo dalje no što je većina ljudi iz Emondovog Polja ikada otišla. Za njih je i putovanje u susedna sela, Stražarsko Brdo ili Devonovo Jahanje, bilo veliki događaj. Nijedno od tih mesta nikada ga nije plašilo. Danas Zapadna šuma nije bila onakva kakvom ju je pamtio. Čovek koji je mogao da nestane tako iznenada, mogao je neočekivano i da se pojavi, možda baš tik pored njih.

„Ne, oče. Nema potrebe.“ Kada je Tam iznenađeno zastao, Rand je sakrio svoje crvenilo navlačeći kapuljaču ogrtača. „Verovatno si u pravu. Nema svrhe tražiti nešto što ne postoji, kad već možemo da iskoristimo to vreme da stignemo do sela i sklonimo se od ovog vetra.“

„Ne bih imao ništa protiv da popušim lulu“, reče polako Tam, „i popijem krčag piva na toplom.“ Odjednom se široko nasmeja: „A pretpostavljam da si i ti nestrpljiv da vidiš Egvenu.“

Rand je uspeo da se slabo osmehne. Od svega što mu je sada bilo na umu, gradonačelnikova kći bila je na samom kraju spiska. Nije mu bilo potrebno još više zabune. Tokom prošle godine činila ga je sve nervoznijim kad god su bili zajedno. A, što je bilo još i gore, ona, izgleda, nije bila svesna toga. Ne, svakako nije hteo da sada misli i o Egveni.

Nadao se da otac nije primetio njegov strah, ali Tam mu reče: „Seti se plamena, momče, i praznine.“

Bilo je to nešto čudno čemu ga je Tam naučio. Usredsrediti se na jedan plamen i sagoreti u njemu sve svoje strasti: strah, mržnju, bes – sve dok ti um ne postane prazan. Sjedini se s prazninom, govorio je Tam, i tada možeš da postigneš sve što želiš. Niko drugi u Emondovom Polju nije pričao o tome. Ali Tam je svake godine pobeđivao na takmičenju u streličarstvu za Bel Tin sa svojim plamenom i prazninom. Rand je mislio da ove godine ima šanse da se i sâm plasira, samo ako bude mogao da uspostavi prazninu. To što je Tam to sada spomenuo značilo je da *jeste* primetio, ali nije rekao ništa više.

Tam je ponovo poterao Belu i nastavili su svoje putovanje. Stariji čovek je hodao kao da se ništa neugodno nije desilo niti se moglo desiti. Rand je želeo da može da se ponaša kao on. Pokušao je da stvori prazninu u svom umu, ali ona se stalno pretvarala u slike konjanika u crnom plaštu.

Želeo je da veruje da je Tam bio u pravu i da je jahač bio samo plod njegove mašte, ali se predobro sećao mržnje. Tamo je *bio* neko ko mu je želeo zlo. Nije prestao da se osvrće sve dok ga nisu okružili visoki, slamom pokriveni krovovi Emondovog Polja.

Selo je bilo blizu Zapadne šume. Ona se postepeno proređivala, završavajući se s poslednjih nekoliko stabala među čvrstim kućama. Tlo se blago spuštalo ka istoku. Iako ne bez šumaraka, prostor van sela, sve do Rečne šume i njene mreže potoka i bara, bio je prošaran farmama, ograđenim poljima i pašnjacima. Zemlja koja se prostirala ka zapadu takođe je bila plodna, i imala je uglavnom bogate pašnjake. Ipak,

samo šačica farmi bila je u Zapadnoj šumi, a i one su se završavale miljama pre Pešćanih brda, a pogotovo pre Maglenih planina, koje su se izdizale iznad krošnji Zapadne šume. Bile su udaljene, ali su jasno mogle da se vide iz Emondovog Polja. Neki su pričali da je zemlja bila isuviše kamenita, kao da kamenja nije bilo svuda u Dve Reke, a drugi su govorili da je to bila nesrećna zemlja. Nekolicina je gundajući pričala kako nema svrhe biti bliži planinama no što je neophodno. Šta god da je bio razlog, samo su najtvrdokorniji obrađivali zemlju u Zapadnoj šumi.

Deca i psi ushićeno su u grupama jurcali oko kola čim su prošla prvi red kuća. Bela je strpljivo išla dalje, ne obraćajući pažnju na mališane koji su vikali i kotrljali se njoj ispred nosa, igrajući se jurke. Poslednjih meseci deca su se malo i igrala i smejala; čak i kad se vreme prolepšalo dovoljno da su mogla da izađu, strah od vukova ih je držao u kućama. Činilo se kao da ih je približavanje Bel Tina ponovo naučilo da se igraju.

Proslava je uticala i na odrasle: debeli kapci bili su otvoreni i u gotovo svakoj kući domaćica se naginjala kroz prozor, u kecelji i s dugim pletenicama povezanim maromom, i tresla čaršave ili prebacivala dušeke preko daske na prozoru. Bez obzira na to da li je drveće prolistalo, nijedna žena nije htela da dopusti da Bel Tin dođe a da ona ne završi prolećno čišćenje. U svakom dvorištu tepisi su visili s razapetih konopaca i deca koja nisu bila dovoljno brza da pobegnu na ulicu tresaćem su na njima lečila svoj bes. Na svakom krovu domaćin kuće se šetkao proveravajući krovnu slamu, kako bi utvrdio da li ga je zima dovoljno oštetila, pa da se pozove stari Cen Bjuj, pokrivač krovova.

Tam je nekoliko puta zastao da bi nakratko popričao s ovim ili onim čovekom. Kako on i Rand nisu napuštali farmu nedeljama, svi su se raspitivali o novostima iz tog kraja. Bilo je malo ljudi iz Zapadne šume. Tam je govorio o šteti koju su nanele zimske oluje – svaka je bila gora no prethodna – o mrtvorodenoj jagnjadi, o smeđim poljima koja bi trebalo da su odavno ozelenela od izniklih useva i trave na pašnjacima, o jatima gavranova tamo gde su ranijih godina dolazile ptice pevačice. Bila je to sumorna priča uz pripreme za Bel Tin koje su se odvijale svuda oko njih, uz mnogo klimanja glavama. Iste vesti čule su se sa svih strana.

Većina ljudi bi slegla ramenima i rekla: „Pa, preživjećemo, ako Svetlost da.“ Neki bi se iscerili i dodali: „A ako i ne da, opet ćemo preživeti.“

Takvi su bili gotovo svi iz Dve Reke. Bili su primorani da gledaju kako gràd ubija njihove useve ili kako vukovi odnose njihovu jagnjad – i da počnu iznova; bez obzira na to koliko se puta to desilo, nisu lako odustajali. Dobar deo onih koji su se ipak predali odavno nije živeo tu.

Tam ne bi stao zbog Vita Kongara da se ovaj nije isprečio nasred ulice, tako da su morali ili da zaustave Belu ili da ga pregaze. Kongari i Koplini, dve porodice koje su imale toliko mešovityh brakova da niko nije znao gde se jedna završavala a druga počinjala, bili su poznati od Stražarskog Brda do Devonovog Jahanja, a možda čak i do Tarenske Skele, kao nezadovoljnici i ljudi preke naravi.

„Moram ovo da odnesem Branu al'Veru, Vite“, reče Tam, pokazujući glavom prema buradima u kolima, ali žgoljavi čovek je ostao na mestu kiselog lica. Izvalio

se na stepenicama svoje kuće, a ne na svom krovu, iako je izgledalo kao da je krovini očajnički potrebna pažnja gazda Bjuija. On nikada nije bio spreman da počne iznova, niti da završi ono što je već počeo. Većina Koplina i Kongara bili su takvi, a oni koji nisu bili su još gori.

„Šta ćemo s Ninaevom, Al'Tore?“, upita Kongar. „Ne možemo imati takvu Mudrost u Emondovom Polju.“

Tam je duboko uzdahnuo: „Nije to naša briga, Vite. Mudrost je ženski posao.“

„Pa, bolje bi bilo da uradimo nešto, Al'Tore. Rekla je da će zima biti blaga i da će žetva biti dobra. A sada, kad je pitaš šta čuje na vetru, samo se namršti i odjuri.“

„Ako si je pitao onako kako to obično radiš, Vite“, reče Tam strpljivo, „onda imaš sreće što te nije lupila onim svojim štapom. A sada, ako nemaš ništa protiv, ova rakija...“

„Ninaeva al'Mera jednostavno je premlada za Mudrost, Al'Tore. Ako Ženski krug neće da uradi nešto u vezi s tim, onda Seoski savet mora.“

„Šta ti imaš s Mudročću, Vite Kongare?“, dreknu ženski glas. Vit se trže kada je njegova žena izjurila iz kuće. Dejzi Kongar je bila dvostruko šira od Vita, žena tvrdog lica, bez imalo sala. Prostrelila ga je pogledom, podbočivši se pesnicama. „Samo probaj da se petljaš u posla Ženskog kruga i videćeš kako će ti se svideti sopstveno kuvanje. Samo što nećeš kuvati u mojoj kuhinji. I sam ćeš prati odeću i nameštati krevet, koji neće biti pod mojim krovom.“

„Ali, Dejzi“, zacvile Vit, „samo sam...“

„Izvinite me, Dejzi“, reče Tam. „Vite. Svetlost sijala na vas oboje.“ Ponovo je poterao Belu, obilazeći sitnog čoveka. Dejzi je trenutno bila usredsređena na svog muža, ali svakog trena je mogla da shvati s kim je on razgovarao.

Imali su razlog da ne prihvate nijedan od poziva da zastanu i prezalogaje, ili popiju nešto toplo. Kada bi videle Tama, domaćice Emondovog Polja uzele bi ga na nišan kao psi kad ugledaju zeca. Nije bilo nijedne među njima koja nije poznavala jednostavno savršenu ženu za udovca s dobrom farmom, iako je ta farma bila u Zapadnoj šumi.

Rand je išao brzo koliko i Tam, a možda i brže. Ponekad bi ga žene priterale u ugao kada Tam ne bi bio prisutan, tako da nije mogao da pobegne – sem po cenu da ispadne nepristojan. Postavile bi ga na stolicu pored kuhinjske vatre i hranile kolačima, medenjacima ili pitama s mesom. I uvek bi ga oči neke domaćice odmeravale i premeravale poput neke trgovačke vage ili metra, dok bi mu pričala kako njeno kuvanje nije ni približno dobro kao njene sestre udovice, ili njene starije rođake. Govorila bi potom kako Tam sigurno nije mlađi kako godine prolaze. Dobro je što je toliko voleo svoju ženu, to bi sledeća koja bi došla u njegov život znala da ceni, ali bio je u žalosti dovoljno dugo. Tamu je bila potrebna dobra žena. Potom bi rekla da je opštepoznato da muškarac ne može bez žene koja će o njemu da vodi računa i da ga drži van neprilika, ili nešto slično. Najgore su bile one koje bi otprilike tu zastale i zamislile se, a onda s naglašenom ležernošću upitale koliko *on* ima godina.

Kao i većina ljudi iz Dve Reke, i Rand je bio prilično tvrdoglav. Stranci su često govorili kako je tvrdoglavost glavna osobina stanovnika ovog mesta, čak su tvrdili

kako bi ljudi iz Dve Reke mogli da daju lekcije magarcima i da podučavaju kamenje. Domaćice su uglavnom bile dobre i ljubazne žene, ali on je mrzeo da ga teraju da nešto uradi, a činilo mu se kao da to one rade štapovima. Zato je sada žurio i želeo je da Tam malo brže potera Belu.

Ubrzo je ulica izašla na Zelenilo, široko polje na sredini sela. Obično prekriveno gustom travom, na Zelenilu je ovog proleća bilo samo nekoliko sveže izniklih žbunova među žuto-smeđom uvelom travom i golom crnom zemljom. Dvadesetak gusaka šetalo se okolo staklasto osmatrajući tlo, ne uspevajući da pronađu išta vredno kljucanja, a neko je vezao i kravu muzaru da pase retko rastinje.

Prema zapadnom kraju Zelenila, iz niskog kamena koji je izbijao iz zemlje, nalazio se izvor, koga su zvali Vinski. Voda je tekla u mlazu koji nikada nije presušio, a bio je tako jak da je mogao da obori čoveka s nogu. Bila je toliko slatka za piće, da je sto puta opravdala naziv izvora. Od tog mesta pa na istok žustro je tekla Vinska voda, brzo šireći svoj tok uz obale s vrbama sve do gazda Tenove vodenice i još dalje, dok se ne bi izdelila u tuce potočića u močvarnim dubinama Vodene šume. Dva niska mosta za pešake, s ogradom, prelazila su bistri potok na Zelenilu, kao i jedan most širi od ostalih i dovoljno čvrst da kola mogu da pređu preko njega. Kolski most je bio mesto na kome je Severni put, koji je išao od Tarenske Skele i Stražarskog Brda, postajao Stari put i vodio do Devonovog Jahanja. Strancima je ponekad bilo čudno što je put ponekad imao jedno ime prema severu, a drugo prema jugu, ali tako je oduvek bilo, koliko su se ljudi u Emondovom Polju sećali – i to je bilo to. Bilo je to dovoljno dobro objašnjenje za stanovnike Dve Reke.

Na suprotnoj strani mostova već su rasle lomače za vatre Bel Tina – tri brižljivo složene gomile trupaca, velike gotovo poput kuća. Naravno, ložile su se na očišćenoj zemlji, ne na Zelenilu, iako je i tamo bila retka trava. Onaj deo proslave koji se ne odigra oko vatri, obaviće se na Zelenilu.

Pored Vinskog izvora dvadesetak starijih žena tiho je pevalo dok su podizale Prolećni stub. Pravo vitko stablo jele potkresanih grana bilo je tri metra visoko, i pored rupe koju su morali da iskopaju za njega. Grupa devojaka, isuviše mladih da nose pletenice, sedela je prekrštenih nogu i posmatrala žene zavideći im, pridružujući se s vremena na vreme njihovoj pesmi.

Tam je poterao Belu, kao da hoće da je natera da ubrza korak, mada kobila nije obraćala pažnju na njega, a Rand je skretao pogled s onoga što su žene radile. Kada osvane sledeće jutro, muškarci će se pretvarati da su iznenađeni što vide Stub, a onda, u podne, neudate žene će igrati oko Stuba, uplićući ga dugim obojenim trakama, dok će za to vreme neoženjeni muškarci pevati. Niko nije znao kada je običaj nastao niti zašto. Bila je to još jedna u nizu stvari koje su oduvek bile takve, ali to je bio i razlog za pevanje i igranje, a nikome u Dve Reke nije trebalo mnogo razloga za to.

Čitav dan Bel Tina biće ispunjen pevanjem, igranjem i gozbom, uz takmičenja u trkanju ili nečem drugom. Dodeliće se nagrade ne samo najboljim strelcima već i najboljima u gađanju praćkom i borbi štapom. Nadmetaće se u rešavanju zagonetki i slagalica, u povlačenju konopca, podizanju tegova i bacanju kamena; nagradiće se

najbolji pevač, plesač i svirač na violini, potom najbrže šišanje ovaca, čak je postojalo nadmetanje i u kuglanju i u bacanju strelica.

Bel Tin je trebalo da se proslavi kada proleće već uveliko stigne, kada se ojagnje prva jagnjad i izniknu prvi usevi. Bez obzira na to što je i dalje bilo hladno, nikome ni nakraj pameti nije bilo da ga odgodi. Svima će dobro doći malo igre i pevanja. A povrh svega, ako je verovati glasinama, na Zelenilu je bio planiran veliki vatromet, naravno, ukoliko se prvi torbar ove godine pojavi na vreme. To je izazvalo poprilična govorkanja; prošlo je deset godina od poslednjeg vatrometa, a o tome se još pričalo.

Gostionica *Kod Vinskog izvora* nalazila se na istočnom kraju Zelenila, odmah pored Kolskog mosta. Prvi sprat gostionice bio je sagrađen od rečnog kamena, mada je temelj bio od starijih blokova, za koje su neki pričali da su doneti s planina. U belo okrečen drugi sprat, gde je Brandelvin al'Veer, gostioničar i gradonačelnik Emondovog Polja, poslednjih dvadeset godina živeo sa ženom i ćerkom, štrčao je iznad prvog sprata. Krov od crvenog crepa, jedini takav u selu, sijao je na slabom suncu i dim se dizao iz tri od čitavog tuceta visokih dimnjaka na gostionici.

Na južnom kraju gostionice, dalje od potoka, pružali su se ostaci mnogo veće kamene građevine, nekada dela gostionice – ili se barem tako pričalo. Ogroman hrast sada je rastao posred tih ruševina, s deblom od trideset koraka u obimu i granjem debljine čoveka koje se širilo iznad tla. Leti bi Bran al'Veer postavio stolove i klupe ispod tih grana, čije je lišće tada pravilo hladovinu i ljudi su mogli da uživaju u čašici i hladnjakavom povetarcu dok su pričali ili postavljali tablu za partiju kamenova.

„Evo nas, momče.“ Tam je posegnuo za Belinim amom, ali ona se zaustavila ispred gostionice pre no što je dotakao kožu. „Zna put bolje od mene“, reče uz smeh.

Dok se poslednje škriputanje osovine kola gubilo, Bran al'Veer se pojavi iz gostionice. Kao i uvek, činilo se da korača isuviše lagano za čoveka njegovog obima, skoro dvostruko veći od bilo koga u selu. Nekoliko retkih pramenova sede kose stajalo je iznad lica na kome je bio razvučen osmeh od uva do uva. Gostioničar je bio u košulji uprkos mrazu, opasan besprekorno čistom belom keceljom. Srebrni medaljon u obliku terazija visio mu je na grudima.

Medaljon, zajedno s pravim terazijama koje su služile da se meri novac trgovaca koji su dolazili iz Baerlona po vunu ili duvan, bio je simbol gradonačelnikovog položaja. Bran ga je nosio samo kada je imao posla s trgovcima, ili za proslave, praznike i venčanja. Sada ga je nosio dan ranije no što je trebalo, ali te večeri bila je Zimska noć, noć pre Bel Tina, u toku koje će se svi posećivati i darivati jedni drugima sitne poklone, uz malo jela i pića u svakom domu. *Posle zime*, pomislio je Rand, *verovatno smatra da je Zimska noć dovoljan izgovor da ne čeka do sutra.*

„Tame“, povikao je gradonačelnik dok je hitao prema njima. „Svetlost me obasjala, dobro je videti te napokon. I tebe, Rande. Kako si, momče moj?“

„Dobro, gazda Al'Veer“, reče Rand. „A vi, gospodine?“ Međutim, Bran se već okrenuo prema Tamu.

„Gotovo da sam pomislio da nećeš doneti rakiju ove godine. Nikada pre nisi ovo-liko dugo čekao.“

„U poslednje vreme ne volim da napuštam farmu, Brane“, odgovori Tam, „ne uzovoliko vukova i po ovakvom vremenu.“

Bran odseče: „Nekad poželim da neko priča o nečemu drugom sem o vremenu. Svi se žale, a ljudi, koji bi trebalo da su pametniji, očekuju od mene da ga sredim. Maločas sam proveo dvadeset minuta objašnjavajući gazdarici Al'Donel kako ne mogu ništa da uradim zato što rode nisu doletele. Mada, ne znam šta je očekivala...“, i zatrese glavom.

„Zlo znamenje“, reče škriputavim glasom, „da se rode ne gnezde po krovovima za Bel Tin.“ Cen Bjui, iskrivljen i mračan poput nekog starog korena, prišao je Tamu i Branu i naslonio se na svoj štap, koji mu je pomagao dok hoda i bio dugačak gotovo onoliko koliko je Cen bio visok i podjednako kriv. Gledao je obojicu svojim staklastim očima. „A biće još crnje i gore, pazite šta sam rekao.“

„Ti si onda postao vidovnjak, kad tumačiš znamenja?“, upita Tam suvo. „Ili slušaš vetar, kao Mudrost? Ima ga, svakako, poprilično. A nešto od te promaje nastaje ne tako daleko odavde.“

„Rugaj se ako hoćeš“, promrmlja Cen, „ali ako uskoro ne otopli dovoljno da usevi izniknu, isprazniće se mnogi podrumi pre žetve. Moglo bi da se desi da do sledeće zime u Dve Reke jedino vukovi i gavranovi prežive. Ukoliko sledeća zima i dođe. Možda ova nikada i ne prođe.“

„Šta bi to trebalo da znači?“, upita Bran oštro.

Cen ga je mrko pogledao. „O Ninaevi al'Meri nemam mnogo toga dobrog da kažem. To znaš. Kao prvo, premlada je da bi... Nije bitno. Ženski krug izgleda ne voli da Seoski savet čak i priča o njima, mada se one nama mešaju kad god požele, što je, uglavnom, stalno – ili se, barem, meni tako...“

„Cene“, prekinu ga Tam, „čemu sve ovo?“

„Evo čemu, Al'Tore. Pitaš Mudrost kada će se zima okončati, a ona samo ode. Možda ne želi da nam kaže šta čuje na vetru. Možda čuje da se zima neće završiti. Možda će se samo nastaviti sve dok se Točak ne okrene i Doba ne završi. Eto u čemu je smisao.“

„Možda će ovce leteti“, uzvratila Tam, a Bran podiže ruke.

„Svetlost me čuvala od budala. Sediš u Seoskom savetu, Cene, a sada širiš te koplinske priče. Pa, slušaj ti sad mene. Imamo dovoljno nevolja i bez...“

Brzo cimanje Randovog rukava i glas dovoljno tih da ga samo on čuje skrenuli su mu pažnju od onoga o čemu su stariji pričali. „Hajdemo, Rande, dok se oni raspravljaju. Pre no što te uposle nečim.“

Rand pogleda nadole i morao je da se nasmeši. Met Kauton je čučao pored kola tako da Tam, Bran i Cen nisu mogli da ga vide. Njegovo žilavo telo bilo je skupljeno poput rode koja pokušava da se presavije.

Metove smeđe oči svetlucale su nestašlukom, kao i obično. „Dav i ja smo uhvatili velikog starog jazavca, mrzovoljnog kô ništa zato što smo ga izvukli iz jazbine. Hoćemo da ga pustimo na Zelenilo, pa da gledamo kako devojkje beže.“

Randov osmeh se raširio. Predlog mu nije zvučao onoliko zabavno koliko bi to bio pre godinu ili dve dana. Međutim, činilo se da Met nikada neće odrasti. Pogleda

brzo prema svom ocu – trojica ljudi još su uglas pričali, nagnuti jedan prema drugome – a onda prošaputa: „Obećao sam da ću istovariti piće. Ali možemo da se nađemo kasnije.“

Met prevrnu očima. „Tegljenje buradi! Spali me, radije bih igrao kamenove s mojom malom sestrom. Pa, znam za bolje stvari od jazavca. Imamo strance u Dve Reke. Sinoć...“

Za trenutak Rand je prestao da diše. „Čovek na konju?“, upita napeto. „Čovek u crnom plaštu, na crnom konju? A plašt mu se ne pomera na vetru?“

Met proguta svoj osmeh, a glas mu je postao još tiši. „I ti si ga video? Mislio sam da sam ja jedini. Nemoj da se smeješ, Rande, ali uplašio me je.“

„Ne smejem se. Uplašio je i mene. Mogao sam da se zakunem da me mrzi, da želi da me ubije.“ Rand se stresao. Do tog dana nikada nije pomislio da bi neko želeo da ga ubije, zaista da ga ubije. Takve se stvari jednostavno nisu dešavale u Dve Reke. Pesničenje, možda, ili rvanje, ali ne i ubistvo.

„Ne znam to za mržnju, Rande, ali i ovako je bio dovoljno strašan. Samo je sedeo na svom konju i gledao me, odmah ispred sela, ali se u životu nisam toliko uplašio. Uglavnom, skrenuo sam pogled, samo na trenutak – da znaš da nije bilo lako – a onda, kada sam ponovo pogledao, nije ga bilo. Krv i pepeo! Tri dana je prošlo, a ja ne mogu da prestanem da mislim o njemu. Stalno se osvrćem.“ Met je pokušao da se nasmeje, ali se čulo samo graktanje. „Čudno kako te uhvati strah. Počneš čudno da razmišljaš. Pomislio sam – mada samo za trenutak – da bi to mogao biti Mračni.“ Pokušao je još jednom da se nasmeje, ali se ovoga puta ništa nije čulo.

Rand je duboko udahnuo. Više da bi sebe podsetio, rekao je mehanički: „Mračni je, zajedno sa svim Izgubljenima, vezan u Šajol Gulu, iza Velike pustoši. Vezao ga je Tvorac u trenutku Stvaranja. Do kraja vremena. Ruka Tvorčeva štiti svet, i Svetlost nas sve obasjava.“ Udahnuo je ponovo i nastavio: „Sem toga, i da je slobodan, zašto bi Pastir noći bio u Dve Reke i posmatrao seljačku decu?“

„Ne znam, ali znam da je taj jahač bio... zao. Nemoj da se smeješ. U to ću se zakleti. Možda je to bio Zmaj.“

„Baš si pun veselih misli, zar ne?“, promrmlja Rand. „Zvučiš gore nego Cen.“

„Majka mi je uvek pričala da će Izgubljeni doći po mene ukoliko se ne popravim. Ako sam ikada video nekoga ko izgleda kao Išamael ili Aginor, to je bio on.“

„Sve majke su svoju decu plašile Izgubljenima“, suvo reče Rand, „ali većina to preraste. Zašto ne dodaš i Senovite, kad već pričaš o tome?“

Met ga prostreli pogledom. „Nisam bio tako uplašen otkada... Ne, nikada nisam bio tako uplašen, i ne smeta mi da to priznam.“

„I ja sam se uplašio. Moj otac misli da mi se učinilo zbog senke pod drvećem.“

Met je natmureno klimnuo glavom i naslonio se na točak kola. „I moj tata tako misli. Rekao sam Davu i Elamu Dautriju. Od tada su pazili kao jastrebovi, ali nisu videli ništa. Elam sada misli da sam pokušao da ga pređem. Dav misli da je to neko tamo iz Tarenske Skele – kradljivac ovaca, ili kokošar. Kokošar!“ Začutao je uvređeno.

„Sve je to, verovatno, ionako budalaština“, reče Rand na kraju. „Možda i jeste zaista neki kradljivac ovaca.“ Pokušao je to da zamisli, ali bilo je kao da zamišlja kako vuk umesto mačke čuč pred mišjom rupom.

„Pa, meni se nije svidelo kako me je gledao, a nije ni tebi. Barem ne ako je suditi po tome kako si poskočio. Trebalo bi da kažemo nekome.“

„Već jesmo, Mete, obojica. Ali nisu nam verovali. Možeš li da zamisliš kako pokušavaš da ubediš gazda Al'Vera u postojanje tog čoveka, a da ga on nije video? Poslao je nas kod Ninaeve da vidi jesmo li bolesni.“

„Ali, nas je dvojica. Niko neće pomisliti da nam se obojici pričinilo.“

Rand je snažno protrljao teme, pitajući se šta da kaže. Met je bio, nekako, poznat po selu. Malo je ljudi izbeglo njegovim šalama. Sada bi se njegovo ime pomenulo svaki put kada bi konopac s vešom pao u prašinu ili labavi kolan bacio nekog farmera na put. Met čak nije ni morao da bude u blizini. To što je imao njegovu podršku moglo bi da bude gore nego da je bez ikakve podrške.

Posle nekoliko trenutaka Rand je rekao: „Tvoj otac bi pomislio da si me ti nagovorio na to, a moj...“ Pogledao je prema kolima gde su Tam, Bran i Cen i dalje pričali i shvatio da gleda svog oca pravo u oči. Gradonačelnik je još držao pridik u Cenu, koji je natmuren slušao, čuteći.

„Dobro jutro, Metrime“, vedro reče Tam, podižući jedno od buradi s rakijom na stranu kola. „Vidim da si došao da pomogneš Randu da istovari sok. Budi tako dobar.“

Met je skočio na prvu reč i počeo da uzmiče. „Dobro jutro vama, gazda Al'Tore, i vama, gazda Al'Vere. Gazda Bjuj. Svetlost sijala na vas. Tata me je poslao da...“

„Bez sumnje jeste“, reče Tam. „A pošto si ti dečko koji odmah završava šta mu se kaže, to je, bez sumnje, već gotovo. Pa, što pre vi momci istovarite to piće u gazda Al'Verov podrum, pre ćete videti zabavljača.“

„Zabavljač!“, reče Met, zaustavljajući se, a istovremeno Rand upita: „Kada će stići?“

Rand je pamtio da su samo dva zabavljača došla u Dve Reke u čitavom njegovom životu. Za vreme posete jednog od njih bio je toliko mali da je morao da sedi na Tamovim ramenima kako bi gledao. Da zaista jedan bude tu za Bel Tin sa svojom harfom i flautom i svojim pričama i svime... Emondovo Polje će pričati o ovoj proslavi sledećih deset godina. Čak i ako ne bude vatrometa.

„Budalaštine“, progundao je Cen, ali je začutao kada mu je Bran uputio jedan pogled koji je iskazivao svu težinu gradonačelnikovog položaja.

Tam se nasloni na kola, koristeći burence s rakijom kao podupirač za ruku. „Da, zabavljač. I već je ovde. Prema gazda Al'Veru, on je u sobi u gostionici.“

„Stigao je usred noći.“ Gostioničar je prekorno zatresao glavom. „Lupao je na ulazna vrata dok nas nije sve razbudio. Da nije proslave, rekao bih mu da odvede svog konja u štalu i da spava tamo s njim, bio on zabavljač ili ne. Zamislite, da dođe tako po mrklom mraku.“

Rand je gledao razmišljajući. Niko nije noću putovao van sela. Pogotovo ne u ovo vreme, i svakako ne sam. Pokrivač krovova je ponovo gundao sebi u bradu, ovog puta isuviše tiho da bi Rand razumeo više od jedne ili dve reči. „Ludak“ i „neprirodno“.

„Da nije nosio crni plašt?“, iznenada upita Met.

Bran se nasmeja tako da mu se zatresao stomak. „Crn! Plašt mu je bio isti kao i kod svakog drugog zabavljača koga sam ja ikada video. To je pre gomila zakrpa nego plašt, s više boja no što možeš da zamisliš.“

Rand je prepao sam sebe svojim glasnim smehom. Bio je to smeh čistog olakšanja. Bilo je besmisleno pomisliti da je zlokobni jahač odeven u crno bio zabavljač, ali... Postiđeno je pokrio usta šakom.

„Vidiš, Tame“, reče Bran. „Bilo je toliko malo smeha u ovom selu otkako je zima došla, da sada čak i zabavljačev plašt donosi radost. Već samo to vredelo je troška da ga dovedemo iz Baerlona.“

„Pričaj šta hoćeš“, iznenada progovori Cen. „Ja i dalje tvrdim da je to bilo glupo bacanje novca, kao i taj vatromet koji ste tako uporno hteli.“

„Dakle, biće i vatrometa“, rekao je Met, ali Cen je odmah nastavio:

„Trebalo je da budu ovde još pre mesec dana s prvim torbarem ove godine. Ali torbar nije došao, zar ne? Ako se ne pojavi do sutra, šta ćemo da radimo? Da održimo još jednu proslavu zbog vatrometa? To jest, ako ih uopšte bude i poneo.“

„Cene“, uzdahnu Tam „pun si poverenja kao da si iz Tarenske Skele.“

„Pa, gde je onda? Kaži mi to, Al'Tore.“

„Zašto nam niste rekli?“, upita Met ožalošćeno. „Čitavo selo bi se zabavljalo iščekujući zabavljača, isto koliko i s njim kada bude došao. Ili, skoro toliko, u svakom slučaju. Vidite valjda kakvi su svi samo zbog glasina o vatrometu.“

„Vidim“, odgovorio je Bran pogledavši popreko pokrivača krovova. „A da znam zasigurno kako su te glasine krenule... Da mislim, na primer, da se neko žalio u vezi s novcem koji je potrošen tamo gde je bilo ljudi koji su mogli da ga čuju, a trebalo je da te stvari budu tajna...“

Cen je pročitio grlo. „Moje kosti su isuviše stare za ovaj vetar. Ako nemate ništa protiv, idem da vidim hoće li mi gazdarica Al'Veer spremiti malo kivanog vina da otera ovu hladnoću. Gradonačelnice, Al'Tore.“ Pošao je prema gostionici pre no što je završio s pričom i dok su se vrata zatvarala za njime, Bran je uzdahnuo.

„Ponekad mislim da je Ninaeva u pravu za... Pa, to sada nije važno. Vi, mladići, razmislite za trenutak. Svi su uzbuđeni zbog vatrometa, istina, i to samo oko glasina. Zamislite kako će biti ako torbar ne stigne na vreme posle sveg tog iščekivanja. A po ovakvom vremenu, ko zna kada će doći. Zbog zabavljača bi bili pedeset puta uzbuđeniji.“

„I osećali bi se pedeset puta lošije ako ne bi došao“, lagano reče Rand. „Čak ni Bel Tin ne bi mnogo popravio raspoloženje posle toga.“

„Imaš nešto u glavi, kada odlučiš da je koristiš“, rekao je Bran. „Naslediće on tebe u Seoskom savetu jednog dana, Tame. Pazi šta ti kažem. Ni sada ne bi bio mnogo lošiji od nekih koje mogu da navedem.“

„Ništa od ovoga neće istovariti kola“, oštro reče Tam, dodajući prvo burence rakije gradonačelniku. „Hoću založenu vatru, moju lulu i krčag tvog dobrog piva.“ Podigao je drugo burence s rakijom na rame. „Siguran sam da će ti Rand biti zahvalan za pomoć, Metrime. Zapamtite, što pre piće bude u podrumu...“